

РИНОК. ЦІНОУТВОРЕННЯ. ІНФРАСТРУКТУРА

УДК 338.439

ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ©

Г.О. ПЧЕЛЯНСЬКА,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аграрного
менеджменту,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті обґрунтовано роль та значення інфраструктурного забезпечення продовольчої безпеки. Встановлено, що інфраструктура продовольчої безпеки держави має трирівневу структуру: інфраструктура сільського господарства, інфраструктура агропродовольчого комплексу, інфраструктура продовольчої безпеки.

Запропоновано використовувати інституційний підхід до визначення інфраструктури формування продовольчої безпеки. Визначено, що інфраструктура продовольчої безпеки – це сукупність інститутів та інституцій, які в результаті свого функціонування та взаємодії покликані регулювати та забезпечувати продовольчу безпеку держави.

Встановлено, що продовольча безпека держави формується під впливом таких інституцій: правове регулювання, земельні відносини, звичаї та традиції, норми поведінки, міжнародні норми.

Основними інститутами інфраструктури формування продовольчої безпеки є фінансово-кредитний, державно-правовий, ринково-організаційний, освітньо-консультаційний, виробничо-технічний, транспортно-логістичний. Визначено роль інститутів інфраструктури у формуванні продовольчої безпеки та основні проблеми їх функціонування в Україні.

Автором запропоновані основні напрями удосконалення функціонування та розвитку інфраструктури формування продовольчої безпеки.

Ключові слова: продовольча безпека, інфраструктура, інституційна теорія, агропродовольчий комплекс.

Рис. 3. Літ. 14.

Постановка проблеми. В умовах нестабільного економічного розвитку України, що перебуває під впливом сучасних глобалізаційних, інтеграційних, геополітичних процесів, забезпечення та гарантування продовольчої безпеки є одним із пріоритетів державних інститутів та вагомою умовою для економічного, політичного, соціального і демографічного зростання країни. Забезпечення продовольчої безпеки України залежить від виробництва та експорту продовольчих товарів, їх якості, фізичної та економічної доступності відповідно до потреб людей, тому особливого вивчення потребує інфраструктура як складова формування продовольчої безпеки.

© Г.О. ПЧЕЛЯНСЬКА, 2018

Формування інфраструктури продовольчої безпеки – це економічна система, що покликана забезпечити її реалізацію на національному рівні. Таку систему дозволить сформувати побудова та адаптація відповідних державних, ринкових та громадських інститутів, які сприятимуть кадровому, інформаційному, освітньому, регулятивному, ринково-посередницькому та іншому забезпеченню продовольчої безпеки. Враховуючи актуальність теми, ці процеси і механізми потребують подальшого вивчення та дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інфраструктурного забезпечення агропродовольчого виробництва та продовольчої безпеки розглядали у своїх дослідженнях вітчизняні вчені, такі, як В. Дем'янчук, В. Івченко, І. Іртіщева [11], Г. Калетнік [9], І. Кириленко [10], В. Левківський, А. Рибчук, П. Саблук, Т. Стройко, О. Шпикуляк та інші, проте науково-методичні, організаційні засади розбудови та функціонування інфраструктури формування продовольчої безпеки потребують подальшого дослідження та вдосконалення.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження формування інфраструктури продовольчої безпеки держави як інституційної системи, визначення науково-методичних та організаційних засад її функціонування, а також вивчення подальших перспектив та напрямів її розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток агропродовольчого ринку як сукупності суб'єктів, що формують попит та пропозицію на ньому в умовах сьогодення характеризується багатьма проблемами та суперечностями, зумовленими недосконалим рівнем забезпечення основними інфраструктурними об'єктами: фінансовими, страховими, інформаційно-консультаційними, посередницькими та іншими послугами. Отже, ефективне функціонування агропродовольчого комплексу неможливе без розбудови його інфраструктури. Оскільки агропродовольчий комплекс виступає вагомим складовим елементом формування продовольчої безпеки держави, як основне джерело продовольства, то без формування його відповідної інфраструктури забезпечення продовольчої безпеки стає неможливим.

Формування інфраструктурного забезпечення продовольчої безпеки є надзвичайно актуальним, оскільки воно є запорукою ефективного розвитку національної економіки, а отже – і добробуту громадян. Тому погоджуємося з твердженням Рибчука А.В. та Левківського В.М. про те, що для будь-якої економічної системи, яка планує ефективно функціонувати, необхідно свідомо та цілеспрямовано формувати передумови для створення різних структурних підрозділів, які утворюють окремий господарський комплекс, що називається інфраструктурою. Конкретизуючи економічну природу інфраструктури, можна стверджувати, що її найбільш суттєвою ознакою є продуктивна роль у створенні загальних передумов відтворювального процесу як на національному, так і на міжнародному рівні [1]. Таким чином, з підвищенням ефективності функціонування суб'єктів інфраструктури зростатиме ефективність функціонування і агропродовольчого комплексу, а отже і підвищиться рівень продовольчої безпеки.

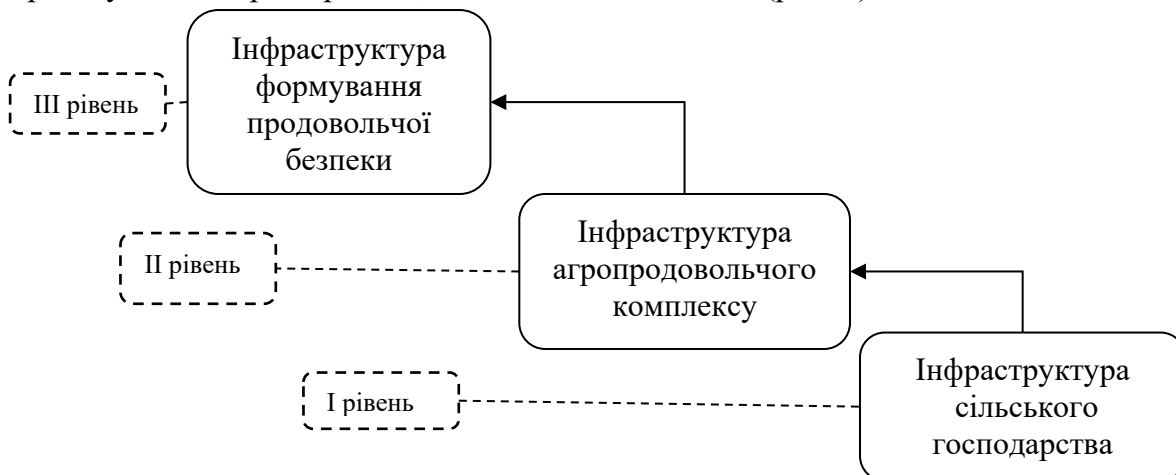
Брунець Б.Р. пропонує розглядати інфраструктуру як єдину цілісну систему, в основу котрої закладено функцію забезпечення виробничої та невиробничої сфер діяльності людини з метою досягнення максимально можливого економічного ефекту із урахуванням моральних та духовних благ населення, охорони здоров'я та забезпечення умов охорони та відтворення навколишнього середовища [2]. Під інфраструктурою Бричко А.М. розуміє систему обслуговуючих господарств, установ, виробництв, які сприяють раціональній витраті ресурсів та забезпечують

оптимальний розвиток і територіальну організацію виробничих сил, а також високий рівень життя населення і збереження навколишнього середовища [3]. Адже, як стверджує Носова О.В., недостатній рівень розвитку інфраструктурних інституцій призводить до значних економічних втрат підприємств виробничої сфери у вигляді недоотриманих прибутків. Унаслідок цього зазнає втрат і бюджет, адже чим прибутковіший підприємець, тим багатша і держава [4].

Тому недостатній рівень інфраструктурного забезпечення викличе не тільки недоотримання надходжень до бюджету, а й, відповідно, матиме більш масштабні наслідки для країни: зниження рівня життя населення, погіршення економічної, а отже і продовольчої безпеки.

Найбільш важливим для вирішення проблеми продовольчої безпеки в сучасному світі, на думку О.О. Зеленської, С.М. Зеленського та Н.О. Алешугіної [5], є зосередження зусиль світової спільноти на таких напрямках: удосконалення інформаційного (щодо кон'юнктури продовольчих ринків, прогнозу погодних умов тощо) та інфраструктурного (системи іригації, постачання, складування, збуту, страхування, транспорту тощо) забезпечення агросфери.

Таким чином, стає очевидною важливість розбудови інфраструктури для забезпечення продовольчої безпеки держави. Якщо розглядати безпосередньо процес формування інфраструктури продовольчої безпеки, то слід першочергово визначити її складові. На нашу думку, формування інфраструктури продовольчої безпеки слід проектувати на трьох рівнях, які є взаємозалежними (рис. 1).

Рис. 1. Рівні формування продовольчої безпеки держави

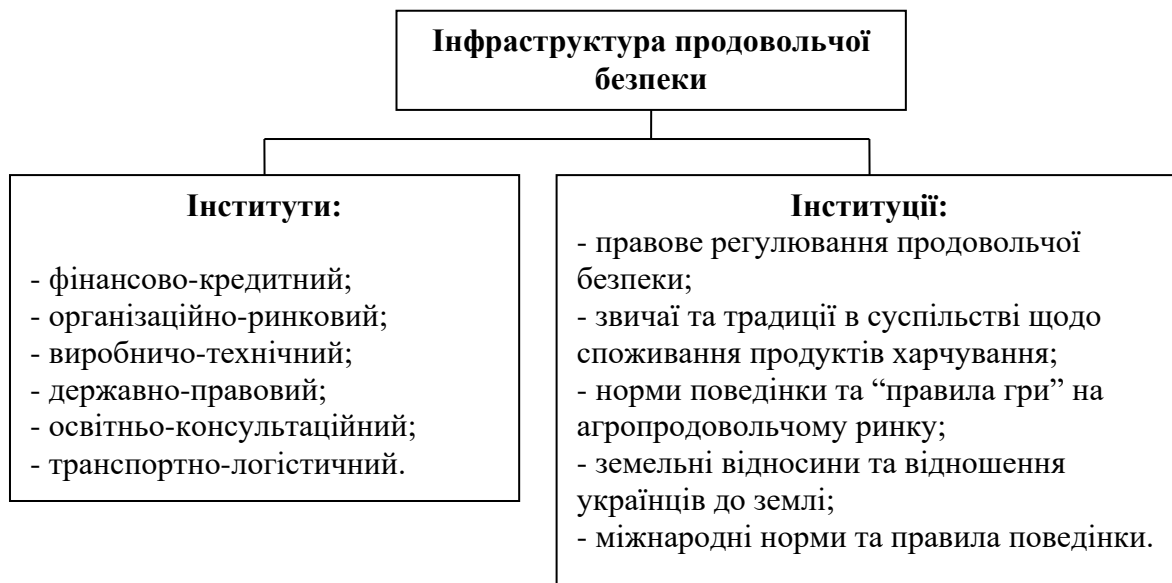
Джерело: розроблено автором у результаті досліджень

Інфраструктура сільського господарства складає перший рівень інфраструктури формування продовольчої безпеки, оскільки саме виробництво сільськогосподарської продукції є основою продовольчого забезпечення кожної країни. Сільське господарство продукує продовольчі товари та сировину для виробництва продуктів харчування, тому інфраструктура сільськогосподарського виробництва розглядається як комплекс галузей, що його обслуговують (фінансування, постачання, розподіл, консультування).

Інфраструктура агропродовольчого комплексу включає в себе комплекс галузей та економічні відносини, що забезпечують як виробництво сільськогосподарської продукції, так і її переробку, а саме – виготовлення

продовольчих товарів. Як зазначає Т.В.Стройко, інфраструктура галузевого спрямування, зокрема агропродовольчої сфери, має свої особливості. Вони зумовлені, насамперед, багатофункціональністю агропромислового виробництва: це і забезпечення продовольчої безпеки країни, підвищення ефективності та конкурентоспроможності галузі, гармонійний розвиток сільських територій, екологобезпечне виробництво продукції [6]. Таким чином, до поняття інфраструктури формування продовольчої безпеки входять суб'єкти та об'єкти інфраструктури агропродовольчого комплексу.

Для дослідження інфраструктури продовольчої безпеки досить доречним та актуальним є інституціональний підхід, суть якого, за трактуванням П.Т. Саблука, полягає у необхідності вивчення господарського порядку як процесної взаємодії суб'єктів у контексті певних правил гри [7]. З позиції інституціональної економічної теорії, інфраструктура – сукупність правил, норм та обмежень, що визначають характер економічних відносин у процесі взаємодії суб'єктів господарювання. Зміст цих правил визначається сутністю економічної системи (формами власності, наявністю і розвитком конкуренції, характером ціноутворення) [8]. Отже, інституційний підхід до визначення інфраструктури формування продовольчої безпеки передбачає, що вона формуватиметься як сукупність інститутів та інституцій, що в результаті свого функціонування та взаємодії покликані регулювати та забезпечувати продовольчу безпеку держави (рис. 2).

Рис. 2. Інституційний підхід до формування інфраструктури продовольчої безпеки

Джерело: сформовано автором на основі літературних джерел [9]

Серед важливих інституцій, що забезпечують інфраструктуру формування продовольчої безпеки, слід зазначити такі:

- правове регулювання, що визначає основні правила та норми щодо діяльності суб'єктів, які займаються виробництвом та розподілом продовольства, закріплене на законодавчому рівні;

- звичаї та традиції в українському суспільстві щодо споживання продуктів харчування, які визначаються особливостями національної кухні та культури;

- норми поведінки та “правила гри” на агропродовольчому ринку. Так, агропродовольчий ринок складає сукупність суб’єктів, що формують попит та пропозицію на продовольчі товари та сільськогосподарську продукцію. Проте процеси виробництва, збуту, ціноутворення та конкуренції на даному ринку перебувають у перманентно трансформаційному стані, ситуація ускладнюється несформованістю ринкового середовища, високим ступенем монополізованості ринку агрохолдингами, значною конкурентною силою молоко- та м’ясопереробних підприємств порівняно з виробниками сільськогосподарської продукції, та іншими проблемами;

- земельні відносини та ставлення українців до землі, як інституція формування інфраструктури, полягає у невизначеному стані ринку землі в Україні і в неготовності сучасного суспільства розглядати землю як товар. Унаслідок чого виникає загроза втратити визначальний ресурс забезпечення продовольчої безпеки – землі сільськогосподарського призначення, що може виникнути при безконтрольному продажі земельних ділянок. Тому вважаємо слушною думку І.Г. Кириленка про те, що першочерговими завданнями держави на підготовчому етапі переходу до повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення має стати інфраструктурне забезпечення капіталізації земельних ресурсів, яке включає розробку нормативно-правової бази земельних відносин, створення передумов вільного та прозорого обігу земельних ресурсів, впровадження повноцінного їх моніторингу та обліку, формування спеціалізованих фінансово-кредитних установ, наукове та інформаційне забезпечення популяризації раціонального і сталого землекористування, гарантування надійного правового захисту власників, заохочення органічного виробництва, переробки тощо [10];

- міжнародні норми та правила поведінки у процесі формування продовольчої безпеки та подолання голоду у світі визначаються міжнародними установами та організаціями, такими, як Продовольча та сільськогосподарська організація об’єднаних націй (FAO), Всесвітня продовольча програма ООН (WFP), Міжнародний фонд розвитку сільського господарства (IFAD), Всесвітня організація охорони здоров’я (WHO) та іншими.

Найвагомішими інститутами, що входять до системи інфраструктури формування продовольчої безпеки, на нашу думку, є фінансово-кредитний, організаційно-ринковий, виробничо-технічний, державно-правовий, освітньо-консультаційний, транспортно-логістичний та інші. Основними елементами фінансово-кредитного інституту інфраструктури виступають суб’єкти, завданням яких є надання фінансових послуг та послуг страхування виробниками агропродовольчих товарів, надання та допомога в отриманні позикового та залученого капіталу (рис. 3).

Поділяємо думку І.О. Іртищевої про те, що для подальшого розвитку кредитних відносин між комерційними банками та підприємствами агропродовольчої сфери держава повинна активно підтримувати всіх учасників кредитування за допомогою таких інструментів [11]:

- державної підтримки розвитку конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва та харчової промисловості;

<u>Інститути:</u>	<u>Елементи:</u>	<u>Функції забезпечення продовольчої безпеки держави:</u>
Фінансово-кредитний	Банки Кредитні спілки Страхові компанії Фондові біржі Інвестиційні фонди Аудиторські фірми	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення позичковим капіталом суб'єктів, що здійснюють виробництво та збут продовольчих товарів; - страхування ризиків виробничої та комерційної діяльності; - надання фінансових послуг суб'єктам агропродовольчого комплексу; - залучення капіталу у виробництво продовольства; - надання аудиторських послуг суб'єктам агропродовольчого комплексу;
Організаційно-ринковий	Товарні біржі Виставки Ярмарки Оптові-ринки сільськогосподарської продукції та худоби Аукціони Торгові дома	<ul style="list-style-type: none"> - доступ виробників продовольства до організованого ринку; - забезпечення ринкового ціноутворення на виготовлену продукцію; - стимулювання виробництва продовольства; - інформування споживачів продовольства про вироблені товари, їх якість та ціну; - використання даних кон'юнктури при плануванні виробництва продовольчих товарів; - посередництво у збуті агропродовольчої продукції;
Виробничо-технічний	Зерносховища Елеватори Об'єкти іригаційної системи Об'єднання виробників Склади	<ul style="list-style-type: none"> - підвищення продуктивності праці; - зростання ефективності виробництва продовольства; - зберігання продукції; - підвищення якості агропродовольчої продукції; - захист прав виробників агропродовольчої продукції;
Освітньо-консультаційний	Виставки Конференції Навчальні заклади Консалтингові фірми Наукові установи Об'єднання навчальних закладів та наукових установ	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка кадрів для агропродовольчого комплексу; - забезпечення доступу виробників до сучасних наукових досягнень агросфери; - обмін інформацією між учасниками агропродовольчого виробництва; - продукування наукових доробок у сфері формування продовольчої безпеки; - надання виробника продовольства інформаційно-консультаційних послуг;
Державно-правовий	Центральні та місцеві органи державної влади Державні підприємства та організації	<ul style="list-style-type: none"> - законотворча діяльність у сфері забезпечення продовольчої безпеки; - регулювання продовольчої безпеки; - залучення фінансів в аграрне виробництво (ПАТ "Аграрний фонд", ПАТ "ДПЗКУ"); - природоохоронна діяльність;
Транспортно-логістичний	Укрзалізниця Підприємства автомобільних, річкових та морських перевезень Обслуговуючі кооперативи	<ul style="list-style-type: none"> - перевезення та транспортування сільськогосподарської продукції та продовольства; - експедиційні послуги; - логістичні послуги.

Рис.3. Інститути формування інфраструктури продовольчої безпеки
 Джерело: розроблено автором

- запровадження сучасних механізмів і методів формування прозорого ринку сільськогосподарської продукції, продовольства, капіталу, виробничих ресурсів, та робочої сили;

- створення сприятливих умов для реалізації експортного потенціалу аграрного сектору економіки тощо.

Функціонування ринково-організаційного інституту забезпечується такими елементами як товарні біржі, аукціони, виставки, ярмарки, агроторгові дома, консигнаційні фірми, оптові ринки сільськогосподарської продукції, основним завданням яких є забезпечення доступу виробників агропродовольчої продукції до організованого ринку, що здатний забезпечити кращі умови для її реалізації. Погоджуємося з О.Г. Шпикуляком в тому, що вкрай необхідними є інфраструктурні проекти щодо формування елементів організованого аграрного ринку – кооперативних каналів збуту, оптової торгівлі, інститутів інформаційного забезпечення учасників товарообмінних процесів (моніторинг попиту і пропозиції, цін і т.п.) [12]. Функціонування зазначених елементів дозволить виробникам підвищувати фінансові результати від виробничої та комерційної діяльності, а отже, створить для них можливості для економічного зростання. Своєю чергою, економічне зростання агропродовольчого комплексу матиме наслідком поліпшення продовольчої безпеки та підвищення життєвого рівня населення, особливо на сільських територіях. Проте організаційно-ринкові елементи інфраструктури в Україні ще недостатньо сформовані, їхня діяльність неефективна, а виробники, через високі організаційні витрати, не зацікавлені у співпраці з ними.

Виробничо-технічний інститут формування інфраструктури продовольчої безпеки держави здатний забезпечити для виробників агропродовольчої продукції підвищення продуктивності та ефективності праці через широке використання ними послуг елеваторів, складів, зерносховищ, об'єктів іригаційної системи. Але, на жаль, скористатися послугами елеваторів, зерно- та овочесховищ та реалізовувати продукцію за кращої ринкової кон'юнктури більшість сільськогосподарських підприємств не мають фінансової змоги, оскільки змушені продавати урожай “з поля”, щоб розрахуватися за поточними зобов'язаннями. Незрілість інституційної системи аграрної економіки створює загрози для продовольчої безпеки держави.

Надзвичайно важливе значення для продовольчої безпеки держави має освітньо-консультаційний інститут інфраструктури, оскільки саме його елементи, такі як навчальні та наукові заклади та установи, фірми агроконсалтингу та ін. не лише здійснюють підготовку фахівців для агропродовольчого комплексу, але й беруть активну участь у наукових розробках. Хочемо наголосити на значній ролі у підготовці кадрів для агропродовольчої сфери Навчально-науково-виробничого комплексу “Всеукраїнський науково-навчальний консорціум”, засновниками якого є Вінницький національний аграрний університет, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків, Інститут продовольчих ресурсів Національної академії аграрних наук України та їхні численні структурні навчальні, виробничі та дослідні підрозділи. Як зазначає Г.М. Калетнік, інтеграція науки, освіти та виробництва, яку втілює консорціум, не тільки є наслідком протиріч у практиці підготовки фахівців, а й служить засобом їх вирішення, відіграючи при цьому роль цементуючого початку в процесі становлення і розвитку професійної освіти. А відірваність аграрної освіти від

реального виробництва виникає саме внаслідок небажання державних інституцій і бізнесу брати активну участь у практичній підготовці майбутніх аграріїв [13]. Таким чином, формування продовольчої безпеки значною мірою залежить від інтеграції науки та освіти, поширення інновацій, доступу виробників продовольчої та сільськогосподарської продукції до досягнень науково-технічного прогресу.

Основними функціями державно-правового інституту з забезпечення продовольчої безпеки є законотворча та регулятивна діяльність, формування правових контурів правил гри на агропродовольчому ринку, регулювання та контроль якості та безпечності харчових продуктів, охорона навколишнього середовища. Суб'єктами забезпечення продовольчої безпеки є Міністерство аграрної політики та продовольства, обласні управління, департаменти агропромислового розвитку обласних та районних державних адміністрацій, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Український державний фонд підтримки фермерських господарств, ПАТ “Аграрний фонд”, ПАТ “Державна продовольчо-зернова корпорація України” та інші установи.

Елементами транспортно-логістичного інституту інфраструктури формування продовольчої безпеки є усі види підприємств та організацій, що надають послуги з перевезення вантажів. Проте головною проблемою транспортної системи країни стає не лише зношеність технічного парку транспорту та високі тарифи на перевезення вантажів, а й стан автомобільних доріг. За дослідженнями І.Г. Кириленка, В.Є. Івченка та В.В. Дем'янчука, з майже 170 тис. км автомобільних доріг загального призначення під опікою центральної влади лише 30,7% (національні, міжнародні та регіональні дороги), а понад 117 тис. км – місцевих доріг, у т.ч. районних – 67,9 тис. км (58%). При цьому 90% дорожнього фонду держави понад 30 років не ремонтувалися, а майже 40% не відповідає вимогам міцності. Такий стан дорожнього фонду становить пряму загрозу продовольчій безпеці держави, адже найбільш критична ситуація з дорогами складається саме на територіях сільської поселенської мережі, в господарствах населення якої у 2016 році було вироблено 54,4% продукції тваринництва й 38,7% продукції рослинництва (у постійних цінах 2010 р.) [14].

Висновки. Інфраструктура формування продовольчої безпеки на сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні – це складна економічна система, що базується на функціонуванні суб'єктів інфраструктури сільськогосподарського та продовольчого комплексів. Встановлено, що інституційний підхід до визначення інфраструктури дозволяє визначати її як сукупність інститутів та інституцій, що забезпечують формування продовольчої безпеки держави.

До основних напрямів удосконалення функціонування та розвитку формування інфраструктури продовольчої безпеки слід зарахувати:

- адаптацію та зміну вітчизняного законодавства у напрямку приведення його у відповідність із світовими стандартами якості та безпечності продуктів харчування;
- удосконалення вітчизняного земельного законодавства, створення умов для прозорого обігу землі;
- державну пропаганду здорового способу життя та споживання корисних та безпечних продуктів харчування;
- інституційну розбудову організованого оптового ринку агропродовольчої продукції;

- державну підтримку виробників агропродовольчої продукції через функціонування системи пільгового оподаткування, державного кредитування та інших інструментів;
- державну підтримку будівництва, реконструкції та діяльності елементів виробничо-технічної інфраструктури з метою забезпечення доступності їхніх послуг для всіх агровиробників;
- стимулювання наукових розробок в агропродовольчій сфері;
- поліпшення дорожнього фонду країни.

Список використаних джерел

1. Рибчук А.В. Методологія дослідження глобальної виробничої інфраструктури [Електронний ресурс] / А.В. Рибчук, В.М. Левківський // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2014. – № 2 (74). – С.16-24. Серія: Теоретичні проблеми розвитку національної економіки. – Режим доступу: <http://economic-vistnic.stu.cn.ua>.
2. Брунець Б.Р. Сутність означення поняття інфраструктура [Електронний ресурс] / Б.Р. Брунець // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.5. – С. 372-377. – Режим доступу: <http://nltu.edu.ua>.
3. Бричко А.М. Адаптація інфраструктури сільського господарства в сучасних умовах [Електронний ресурс] / А.М. Бричко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2016. – Вип. 1. – С. 46-49. – Режим доступу: <http://repo.sau.sumy.ua>.
4. Носова О.В. Інституціональні підходи до дослідження перехідної економіки / О.В. Носова // Економічна теорія. – 2006. – №2. – С. 25-36.
5. Зеленська О.О. Правова регламентація бюджетної підтримки аграрної галузі в Україні / О.О. Зеленська, С. М. Зеленський, Н.О. Алешугіна // Фінансові дослідження. – 2016. – № 1 (1). – С. 13-25.
6. Стройко Т.В. Інфраструктура агропродовольчої сфери: теоретичне підґрунтя та функціональні особливості / Т.В. Стройко // Бізнес-навігатор: Науково-виробничий журнал. – 2011. – №3(24). – С. 85-88.
7. Саблук П.Т. Засади трансформаційних процесів в аграрній сфері [Електронний ресурс] // П.Т. Саблук // Інтелект ХХІ. – 2014. – №4. – С. 25-36. – Режим доступу: <http://intellect21.nuft.org.ua>.
8. Дубініна М.В. Особливості інституціональної інфраструктури маркетингу сільськогосподарських товаровиробників [Електронний ресурс] / М.В. Дубініна. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua>.
9. Калетнік Г.М. Інститути інфраструктури та ціноутворення у розвитку аграрного ринку: регіональний аспект / Г.М. Калетнік, О.Г. Шпикуляк, Г.О. Пчелянська : монографія. – Вінниця : ТОВ “Фірма “Планер”, 2012. – 2012с.
10. Кириленко І.Г. Капіталізація земельних ресурсів в умовах розвитку і трансформації земельних відносин в Україні [Електронний ресурс] / І.Г. Кириленко // Економіка. Фінанси. Менеджмент: Актуальні питання науки і практики. – 2017. – №22. – С. 7-20. – Режим доступу: <http://efm.vsau.org>.
11. Іртищева І.О. Розвиток кредитних відносин підприємств агропродовольчої сфери [Електронний ресурс] / І.О. Іртищева // Бізнес-навігатор: Науково-виробничий журнал. – 2012. – №1(27). – С. 161-166. – Режим доступу: <http://www.mubip.org.ua>.

12. Шпикуляк О.Г. Інституційні проблеми економіки, фінансів, менеджменту та права [Електронний ресурс] / О.Г. Шпикуляк // Економіка. Фінанси. Менеджмент: Актуальні питання науки і практики. – 2016. – №2. – С.46-59. – Режим доступу: <http://efm.vsau.org>.

13. Калетнік Г.М. Найголовніший вектор реформування аграрної освіти – синергія триади освіта-наука-виробництво [Електронний ресурс] / Г.М. Калетнік // Режим доступу: <http://agrorportal.ua>.

14. Кириленко І.Г. Продовольча безпека України в світлі сучасних тенденцій світової економіки / І.Г. Кириленко, В.Є. Івченко, В.В. Дем'янчук // Економіка АПК. – 2017. – № 8. – С. 5-14.

Список використаних джерел у транслітерації/References

1. Rybchuk A.V. & Levkivs'kyu V.M. (2014) Metodolohiya doslidzhennya hlobal'noyi vyrobnychoyi infrastruktury [The methodology of research of global production infrastructure]. *Visnyk Chernihiv's'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu – Bulletin of the Chernigiv State Technical University*, 2 (74), 16-24. Retrieved from <http://economic-vistnic.stu.cn.ua/tmppdf/1288.pdf> [in Ukrainian].

2. Brunets' B.R. (2012) Sutnist' oznachennya ponyattya infrastruktura [Essence of definition the infrastructure]. *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny – Scientific Bulletin of the Lviv Forest Technological University of Ukraine*, 22.5, 372-377. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvltu_2012_22.5_65 [in Ukrainian].

3. Brychko A.M. (2016) Adaptatsiya infrastruktury sil's'koho hospodarstva v suchasnykh umovakh [Adaptation of agriculture infrastructure in modern conditions] *Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seriya : Ekonomika i menedzhment – Bulletin of Sumy National Agrarian University*, 1, 46-49. – Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2016_1_12 [in Ukrainian].

4. Nosova O.V. Instytutsional'ni pidkhody do doslidzhennya perekhidnoyi ekonomiky [Institutional approaches to the study of transition economy] *Ekonomichna teoriya – Economic theory*, 2, 25-36 [in Ukrainian].

5. Zelens'ka O. O., Zelens'kyu S. M. & Alyeshuhina N. O. Pravova rehlamentatsiya byudzhetnoyi pidtrymky ahrarnoyi haluzi v Ukrayini [Legal regulation of budgetary support to the agricultural sector in Ukraine] *Finansovi doslidzhennya – Financial research*, 1 (1), 13-25 [in Ukrainian].

6. Stroyko T.V. (2011) Infrastruktura ahroprodovol'choyi sfery: teoretychne pidgruntya ta funktsional'ni osoblyvosti [Infrastructure of agricultural sphere: theoretical background and functional features] *Biznes-navihator: Naukovo-vyrobnychyy zhurnal – Business-navigator*, 3(24), 85-88 [in Ukrainian].

7. Sabluk P.T. (2014) Zasady transformatsiynykh protsesiv v ahrarniy sferi [Fundamentals of transformational processes in the agrarian sector] *Intelekt XXI. – Intellect XXI*, 4, 25-36 Retrieved from http://intellect21.nuft.org.ua/journal/2014/2014_4/3.pdf [in Ukrainian].

8. Dubinina M.V Osoblyvosti instytutsional'noyi infrastruktury marketynhu sil's'kohospodars'kykh tovarovyrobnykiv [Features of institutional infrastructure marketing agricultural product manufacturers] (n.d.). Retrieved from http://dspace.mnau.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/255/1/_sites_default_files_np_pdaa_4.1_106.pdf [in Ukrainian].

9. Kaletnik H.M., Shpykulyak O. H. & Pchelyans'ka H.O. (2012) *Instytuty infrastruktury ta tsinoutvorennya u rozvytku ahrarnoho rynku: rehional'nyy aspekt [Infrastructure and pricing institutes in the development of the agrarian market: a regional aspect]*. Vinnytsya : TOV «Firma «Planer» [in Ukrainian].

10. Kyrylenko I.H. (2017) Kapitalizatsiya zemel'nykh resursiv v umovakh rozvytku i transformatsiyi zemel'nykh vidnosyn v Ukrayini [Capitalization of land resources in conditions of land relations development and transformation in Ukraine] *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: Aktual'ni pytannya nauky i praktyky – Economy. Finances. Management: Actual issues of science and practical activity*, 22, 7–20. – Retrieved from <http://efm.vsau.org/files/pdfa/4111.pdf> [in Ukrainian].

11. Irtyshcheva I.O. (2012) Rozvytok kredytnykh vidnosyn pidpryyemstv ahroprodovol'choyi sfery [Development of credit relations of enterprises of the agro-food sector] *Biznes-navihator: Naukovo-vyrobnychyy zhurnal – Business-navigator*, 7, 161-166 Retrieved from <http://www.mubip.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/323.pdf> [in Ukrainian].

12. Shpykulyak O.H. (2016) Instytutsiyni problemy ekonomiky, finansiv, menedzhmentu ta prava [Institutions and mechanisms of regulation of agrarian market: theoretical and practical assessment of functioning] *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: Aktual'ni pytannya nauky i praktyky – Economy. Finances. Management: Actual issues of science and practical activity*, 2, 46-59 Retrieved from <http://efm.vsau.org/files/pdfa/2755.pdf> [in Ukrainian].

13. Kaletnik H.M. (2017) Nayholovnishyy vektor reformuvannya ahrarnoyi osvity –synerhiya triady osvita-nauka-vyrobnytstvo [The most important vector of reforming agrarian education is the synergy of the triad education-science-production] Retrieved from <http://agroportal.ua/ua/publishing/intervyu/grigorii-kaletnik-glavnym-vektorom-reformirovaniya-agrarnogo-obrazovaniya-yavlyaetsya-sinerhiya-triady-obrazovanienukoproizvodstvo/> [in Ukrainian].

14. Kyrylenko I.H., Ivchenko V.Ye. & Dem'yanchuk V.V. Prodovol'cha bezpeka Ukrayiny v svitli suchasnykh tendentsiy svitovoyi ekonomiky [Food safety of Ukraine in the light of modern trends in the world economy] *Ekonomika APK – Economy AIC*, 8, 5-14 [in Ukrainian].

ANNOTATION

FOOD SECURITY INFRASTRUCTURE FORMATION

PCHELIANSKA Galyna,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of
Agricultural Management,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)

The author defines the role and significance of the infrastructure of food security. It is indicated that the infrastructure of state food security has a three-level structure: 1) the infrastructure of agriculture, 2) the infrastructure of the agro-food complex and 3) food security infrastructure.

It is suggested to use an institutional approach to determine the infrastructure of food security. It is defined that the infrastructure of food security is a set of institutions that, as a result of their functioning and interaction, are called to regulate and provide food security of the state.

It is established that food security of the state is formed under the influence of different institutions: legal regulation, land relations, customs and traditions, norms of behavior, international norms.

The main institutes of food security development are financial institute, state law institute, market organizing institute, education and consultancy institute, production and technology institute, transport and logistics institute. The role of the institutes in the infrastructure of building food security is defined, as well as major problems of their functioning in Ukraine.

The author proposes the main directions for improving the functioning and development of the infrastructure of food security.

Keywords: food security, infrastructure, institutional theory, agro-food complex.

Fig. 3. Lit. 14.

АННОТАЦИЯ ФОРМИРОВАНИЕ ИНФРАСТРУКТУРЫ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

ПЧЕЛЯНСКАЯ Галина Олеговна,
кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры аграрного менеджмента,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье обоснованы роль и значение инфраструктурного обеспечения продовольственной безопасности. Установлено, что инфраструктура продовольственной безопасности государства имеет трёхуровневую структуру: 1) инфраструктура сельского хозяйства, 2) инфраструктура агропродовольственного комплекса, 3) инфраструктура продовольственной безопасности.

Предложено использовать институциональный подход к определению инфраструктуры формирования продовольственной безопасности. Определено, что инфраструктура формирования продовольственной безопасности – это совокупность институтов, которые в результате своего функционирования и взаимодействия призваны регулировать и обеспечивать продовольственную безопасность государства.

Установлено, что продовольственная безопасность государства формируется под влиянием таких факторов: правовое регулирование, земельные отношения, обычаи и традиции, нормы поведения, международные нормы.

Основными институтами инфраструктуры формирования продовольственной безопасности являются финансово-кредитный, государственно-правовой, рыночно-организационный, образовательно-консультационный, производственно-технический, транспортно-логистический. В статье определены роль институтов инфраструктуры в формировании продовольственной безопасности и основные проблемы их функционирования в Украине.

Автором предложены основные направления совершенствования функционирования и развития инфраструктуры формирования продовольственной безопасности.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, инфраструктура, институциональная теория, агропродовольственный комплекс.

Рис. 3. Лит. 14.

Інформація про автора:

ПЧЕЛЯНСЬКА Галина Олегівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аграрного менеджменту, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: galina.vnau@gmail.com).

PCHELIANSKA Galyna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Agricultural Management, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: galina.vnau@gmail.com).

ПЧЕЛЯНСКАЯ Галина Олеговна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры аграрного менеджмента, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: galina.vnau@gmail.com).

